

Tisdagen den 29 mars

Kl. 15.00

Meddelande om val

*Om verksamheten
vid AMS-verksta-
den i Vingåker*

§ 1 Meddelande om val

Herr TALMANNEN:

Jag får meddela att vid morgondagens sammanträde kommer att företas val till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond.

§ 2 Om verksamheten vid AMS-verkstaden i Vingåker

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK erhöll ordet för att besvara herr *Ekinges* (fp) den 2 februari anmälda fråga, 1976/77:229, till fru statsrådet Mogård, och anförde:

Herr talman! Herr Ekinge har frågat statsrådet Mogård om utbildningen av grävmaskinsreparatörer i Vingåker. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Sedan ett flertal år bedriver arbetsmarknadsverket inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen utbildning av grävmaskinsreparatörer i Vingåker. Detta är ett undantag från den regel som innebär att ansvaret för arbetsmarknadsutbildningens genomförande skall ligga hos skolöverstyrelsen. Det har sedan länge varit en strävan att överföra den numera mycket begränsade del av utbildningen som bedrivs av arbetsmarknadsverket till skolöverstyrelsen. Mot bakgrund härav har de båda myndigheterna kommit överens om att den utbildning av grävmaskinsreparatörer som bedrivs i Vingåker fr. o. m. den 1 januari 1979 skall övertas av skolöverstyrelsen.

Vid AMU-centret i Eskilstuna bedriver skolöverstyrelsen bl. a. fordonsförrar- och fordonsmekanikerutbildning. Med hänsyn till pedagogiska, ekonomiska och administrativa fördelar har myndigheterna bedömt det lämpligt att överföra utbildningen av grävmaskinsreparatörer i Vingåker till de likartade utbildningarna vid AMU-centret i Eskilstuna.

Herr EKINGE (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret, och jag kan bara beklaga att beslutet om flyttning av AMS-skolan från Vingåker redan är fattat. Man måste konstatera att några av de vanligaste reglerna för samråd och medbestämmande som vi brukar tillmäta betydelse här har satts åt sidan. Av svaret kan jag vidare konstatera att beslutet har fattats av ett par statliga myndigheter och att det således inte är arbetsmarknadsministern, som jag fått svaret av, som i första

Tisdagen den
29 mars 1977

Omarbetslöshetsersättningen vid arbetstidsinskränkningar

hand är ansvarig för detta. Och det vore i och för sig orimligt, eftersom ett eventuellt överklagande då måste komma på arbetsmarknadsministerns bord.

Det här beslutet har således de berörda, dvs. såväl kommunen som lärare och elever vid skolan, haft mycket liten för att inte säga ingen möjlighet att påverka, och man har inte haft något tillfälle att framföra synpunkter. Ett sådant förfaringssätt är inte tillfredsställande – det måste jag, herr talman, få understryka.

Jag vill också säga något om konsekvenserna av flyttningen. Kostnaden för uppbyggnaden av den nya verksamhet som nu är föreslagen till Eskilstuna har beräknats till 7 milj. kr. Detta skall ställas emot de 700 000 kr. som det kostade när den nuvarande verkstaden uppfördes i Vingåker för nio år sedan. Läger man sedan till räntekostnader och andra kostnader uppgår säkerligen den totala kostnaden för flyttningen till 10 milj. kr. eller där omkring. Då måste ju den årliga kostnaden bli ca 1 milj. kr. för den nya anläggningen.

Lokalerna i Vingåker, och då särskilt verkstadslokalerna, svarar mot mycket högt ställda anspråk trots att de är nio år gamla. Det kunde jag förvissa mig om vid ett besök på orten häromdagen.

Vad kostar då den nuvarande verksamheten i hyra i dag? Hyran för slottet, som man nu använder för elevförläggning, bostad åt rektorn och lektionslokaler, uppgår till 45 000 kr. om året. Verkstadslokalen och det nyuppförda förrådet på 1 200 kvadratmeter betingar en hyra av 80 000 kr.

Kostnadsjämförelsen tycker jag borde tala sitt tydliga språk. Och när det dessutom är välordnat för såväl elevernas fritid som annat måste jag säga att jag har svårt att förstå motivet för en sådan här flyttning. Blir nu flyttningen av, måste man uppenbarligen uppfatta det så, att det sker för koncentrationens egen skull. Då får det väl i första hand ankomma på de regionala och kommunala myndigheterna att hitta vägar för att om möjligt få till stånd en omprövning av detta beslut.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Om arbetslöshetsersättningen vid arbetstidsinskränkningar

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK erhöll ordet för att besvara herr *Johanssons* i Arvika (s) den 10 mars anmälda fråga, 1976/77:309, och anförde:

Herr talman! Herr Johansson i Arvika har frågat mig om jag avser att, med beaktande av den nu rådande konjunktursituationen, lägga fram förslag om att berörda erkända arbetslöshetskassor ges dispens för att ersätta samtliga dagar i samband med korttidsvecka eller driftsinskränkning.

Enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring får under en kalendervecka

summan av antalet ersatta och arbetade dagar samt karensdagar uppgå till högst fem. Något undantag från denna regel föreskrivs inte i lagen. En ändring av regeln förutsätter att lagen ändras.

Frågan om en allmän arbetslöshetsförsäkring är f. n. föremål för utredning. Jag är inte beredd att under pågående utredning föreslå en lagändring på ifrågavarande punkt. Dessutom finns det vissa möjligheter att inom ramen för gällande lagstiftning komma till rätta med de här olägenheterna. Arbetsmarknadsstyrelsen har också redan sett över sina tillämpningsföreskrifter på den här punkten.

Herr JOHANSSON i Arvika (s):

Herr talman! Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga. Anledningen till att jag har ställt frågan är att det i samband med permitteringar och korttidsvecka inom de industrigrenar där man arbetar skift mer än fem dagar per vecka inte utges full kompensation för den förlorade arbetstiden, beroende på att man från arbetslöshetskassorna inte får ersättning för mer än högst fem dagar per vecka.

Problemet accentueras i takt med att parterna på arbetsmarknaden i produktionsnyttjande syfte träffar överenskommelser om skiftcykler som innebär arbete mer än fem skift per vecka, varvid de skift som överstiger antalet fem kompenseras genom fridagar under efterföljande veckor.

Man får alltså, om man blivit permitterad, inte ut ersättning från arbetslöshetsförsäkringen för mer än fem dagar per vecka. Det sjätte skiftet, som man i det aktuella fallet icke fått ersättning för, skall för att man inte skall komma i konflikt med arbetstidslagen anses kompenseras från arbetstidssynpunkt genom att man tar ut ett friskift under en annan vecka. Men eftersom arbetslöshetsförsäkringen inte medger ersättning för andra dagar än sådana då man skulle ha utfört arbete utges ingen ersättning för det sjätte skiftet.

Jag känner till att AMS nu gett berörda kassor tillstånd att, om antalet dagar som bortfaller i en kalendervecka skulle överstiga fem, exempelvis skjuta över den sjätte dagen till en annan kalendervecka, dock endast i den mån det under den aktuella andra veckan finns utrymme inom femdagarsramen. Fortfarande kvarstår alltså i viss utsträckning det problem som jag har aktualiserat.

Herr Ahlmark säger att han inte nu vill ändra gällande lagstiftning. Därför skulle jag vilja fråga herr Ahlmark, om han avser att ge den nu sittande arbetslöshetsförsäkringsutredningen direktiv att lägga fram förslag, som i en kommande lagstiftning undanröjer det nuvarande problemet.

Ett annat sätt att förhindra problemets uppkomst, herr talman, är att lagstifta om förbud att permittera. Jag vill fråga herr Ahlmark om han, för den händelse att han anser att det inte går att lagstifta om full ekonomisk kompensation vid permittering, i stället är beredd att gå LO och socialdemokratin till mötes i deras krav på lagstiftning om förbud mot permittering.

Tisdagen den
29 mars 1977

*Om arbetslöshets-
ersättningen vid
arbetstidsinskränk-
ningar*

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Vad beträffar den sista frågan har jag just fått en skrivelse från Landsorganisationen med begäran om en ändring i bestämmelserna om permittering i de s. k. trygghetslagarna. Den skrivelsen och andra överväger vi nu i departementet.

När det gäller utredningen om allmän arbetslöshetsförsäkring vill jag säga, att den ju skall lägga fram ett förslag och att vi naturligtvis kommer att beakta dess synpunkter när detta förslag kommer.

Redan då regeln om fem dagars arbetslöshetsersättning infördes 1964 var man medveten om att den i vissa fall kunde medföra olägenheter. Herr Johansson i Arvika har ju pekat på en av dem.

Men i propositionen från 1964 uttalade dåvarande departementschefen att han ansåg "att en allmängiltig femdagarsförsäkring är förenad med fördelar som avsevärt överväger den olägenhet som består i att full likställighet inte uppnås av sexdagarsarbetande med några få dagars arbetslöshet".

Det var alltså vad man från den dåvarande regeringens sida sade 1964.

Men det är helt klart att femdagarsregeln kan missgynna den som före arbetslösheten har arbetat mer än fem dagar per vecka. Det kan förekomma bl. a. vid skiftgång. Därför är det angeläget att så långt som möjligt hjälpa dem som missgynnas av denna regel. Och det har ju skett genom de tillämpningsföreskrifter som AMS nyligen har utfärdat och som kom efter framställandet av denna fråga om antalet ersättningsdagar vid permittering.

Herr JOHANSSON i Arvika (s):

Herr talman! Man kan naturligtvis i viss utsträckning vara nöjd med att AMS nu har tagit initiativ till att ge möjlighet till viss kompensation för förlorade skift. Men problemet är givetvis inte till fullo löst, utan jag har den uppfattningen att det endast kan ske genom en ändring i en kommande lagstiftning rörande arbetslöshetsförsäkringen.

De problem som man var medveten om i samband med att man stiftade denna lag har väl, som jag sade i mitt tidigare anförande, accentuerats ytterligare, beroende på att det på arbetsmarknaden nu blir mera vanligt med överenskommelser om arbetstider som innebär att man frångår de traditionella tiderna, dvs. fem dagar per vecka. Det är fråga om flexitider. Det har t. o. m. från Arbetsgivareföreningens sida lagts fram förslag om att införa konjunkturanpassad arbetstid. Det skulle innebära ännu ett problem i ersättningshänseende.

Herr Ahlmark sade att han har tagit emot en skrivelse från Landsorganisationen, där man har fört fram krav på förbud mot permittering. Jag hoppas att arbetsmarknadsministern tar LO:s skrivelse på fullt allvar och att vi så småningom kan emotse en lagstiftning mot permittering, eftersom det tycks vara svårigheter att kompensera förlorad arbetsförtjänst i samband med att man ger ut arbetslöshetsersättning.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! De föreskrifter som AMS utfärdade den 15 mars i år – alltså bara för ett par veckor sedan – om bestämmande av antalet ersättningsdagar vid permittering på arbetsplats innebär ett hänsynstagande till just de synpunkter som herr Johansson i Arvika anför.

Föreskrifterna tar sikte på sådana fall då någon som arbetar i skiftgång blir permitterad. Eftersom en skiftarbetare vissa veckor kan arbeta mer än fem dagar, kan regeln om fem dagars ersättning medföra att en skiftarbetare inte får ersättning för alla arbetslösa dagar en vecka. AMS föreskrifter går ut på att överskjutande antal dagar, dvs. de dagar i en vecka som inte har kunnat ersättas, i mån av utrymme överförs till annan kalendervecka.

Genom de här nya föreskrifterna har man gjort vad man kan inom ramen för gällande lagstiftning för att om möjligt komma till rätta med de olägenheter som herr Johansson har tagit upp.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om uttalande mot försämring av de sociala förmånerna

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK erhöll ordet för att besvara herr *Franzéns* (vpk) den 17 mars anmälda fråga, 1976/77:333, och anförde:

Herr talman! Herr Franzén har frågat mig om regeringen tänker ge medlingskommissionen i avtalstvisten mellan Svenska Arbetsgivareförbundet och LO/PTK till känna att, oavsett vad som kan framkomma vid förlikningsförhandlingarna, någon försämring av de sociala förmånerna som är reglerade i lag inte får komma i fråga.

Jag ber att få hänvisa till det svar på en fråga i samma ämne som jag den 17 mars gav herr Ingemund Bengtsson. Jag konstaterade där att kommissionen har fullt klart för sig att regeringen inte har för avsikt att föreslå en försämring av lagstiftade sociala förmåner.

Herr FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Jag ställde den här frågan som en följd av det svar som Ingemund Bengtsson fick – just det svar som också herr arbetsmarknadsministern hänvisar till. I motsats till Ingemund Bengtsson kan jag inte i det här fallet känna någon glädje och tacksamhet över det svar som gavs den 17 mars. Jag anser att svaret är vinklat på så sätt att det inte ger någon betryggande garanti för att regeringen icke kommer att försämrade sociala förmåner, om parterna är överens om detta. Det har jag också tagit upp i frågeställningen. Om parterna skulle bli överens om en försämring av i lag fastställda regler är det, som jag ser det, en otillbörlig utpressning från SAF:s sida.

När jag talar om social lagstiftning menar jag också, med tanke på den diskussion om konjunkturarbetstid som har förevarit, att arbetstiden

Tisdagen den
29 mars 1977

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om åtgärder mot
narkotikaproble-
men på kriminal-
vårdsanstalterna*

skall inräknas där.

Arbetstidslagen är ju i sin helhet dispositiv. Det innebär emellertid inte att man med stöd av dispositiviteten skall kunna träffa kollektivavtal som strider mot andan i förarbetena till lagen. Dispositiviteten beträffande 40 timmars arbetsvecka är till för att reglerna skall kunna frångås i vissa branscher på grund av att det råder skiftande förhållanden inom de olika branscherna men inte för att någon form av konjunkturarbets tid skall kunna införas. Sådana bedömningar finns alltså inte i förarbetena. Det är därför fråga om ett avsteg från dispositiviteten i den lagstiftning som skall reglera arbetstiden, så att arbetsveckan består av 40 timmar – ett avsteg som det tydligen trots allt är möjligt att göra. Jag tycker därför det vore av vikt att arbetsmarknadsministern klart och tydligt slog fast att någon sådan utpressning inte får äga rum samt att förlikningsmännen skall ges direktiv om detta.

Jag har ställt frågan med utgångspunkt i det förhållandet att Rune Gustavsson i höstas, när SAF gick till attack i de här frågorna, sade att regeringen inte har för avsikt att försämra de sociala förmånerna, om det inte är så, att arbetsmarknadens parter kommer överens om försämrade sociala förmåner – då kunde man tydligen tänka sig en sådan förändring. Min följdfråga med anledning av den vinkling som finns i svaret blir om regeringen inte tänker försämra de sociala förmånerna, även om förlikningsförhandlingarna skulle ha ett sådant innehåll.

Får jag tolka en eventuell tystnad efter mitt inlägg här – arbetsmarknadsministern har varit benägen att gå till väga så tidigare – på det sättet att den bedömning som jag har gjort också skall innefattas i svaret?

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Meddelande om interpellationssvar

1976/77:104 om rätten att anonymt ta del av allmänna handlingar

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Herr Svenssons i Malmö interpellation till statsministern om rätten att anonymt få ta del av allmänna handlingar har överlämnats till mig för att jag skall besvara den.

Under hänvisning till 6 kap. 1 § riksdagsordningen får jag meddela att jag avser att lämna svaret den 15 april 1977. Anledningen till att svaret har fått anstå är det rådande arbetsläget i kammaren.

§ 6 Om åtgärder mot narkotikaproblemen på kriminalvårdsanstalterna

Herr justitieministern ROMANUS erhöll ordet för att besvara herr *Knutsens* (m) den 15 mars anmälda fråga, 1976/77:312, och anförde:

Tisdagen den
29 mars 1977

*Om åtgärder mot
narkotikaproble-
men på kriminal-
vårdsanstalterna*

Herr talman! Herr Knutson har frågat mig om jag är beredd att vidta kraftfulla åtgärder mot narkotikaproblemen på kriminalvårdsanstalterna bl. a. genom att i stor utsträckning sätta in "narkotikahundar".

Socialministern besvarade i går en fråga och två interpellationer om vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att komma till rätta med narkotikaproblemen i Sverige.

Som framgick av socialministerns svar bedömer regeringen läget på narkotikaområdet som mycket oroande. Samhällets insatser mot den illegala narkotikahandlingen och missbruket måste förstärkas och samordnas. Detta arbete har anförtrots en särskild ledningsgrupp. I gruppen, i vilken bl. a. företrädare för de närmast berörda departementen samt generaldirektören för kriminalvårdsstyrelsen ingår, kommer man också att ta upp frågan hur man skall komma till rätta med narkotikaproblemen på kriminalvårdsanstalterna. Jag är därför i dag inte beredd att ange vilka ytterligare åtgärder som bör vidtagas.

Herr KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret på min fråga om åtgärder mot narkotikamissbruket i fängelserna och användandet av speciella "narkotikahundar". Jag skulle dock ha varit ännu mer tacksam, om justitieministern hade velat gå in just på min fråga om narkotikahundarna.

Bakgrunden till mina frågeställningar är givetvis alla dessa dystra rapporter och avslöjanden som nästan ständigt kommer om hur det är på våra kriminalvårdsanstalter runt om i landet. Skandalösa förhållanden då det gäller narkotikamissbruket avslöjas från en del håll.

Det är alltså inte nog med att vi har en skrämmande mängd narkomaner ute i vårt samhälle – minst 12 000 missbrukare, sägs det. Vi har också en skrämmande utbredning av narkotikaeländet även inne på kriminalvårdsanstalterna.

Det uppges att ungefär en tredjedel av internerna begagnar centralstimulerande medel och andra narkotika. Bland personalen på anstalterna håller man för troligt att det i verkligheten rör sig om det dubbla antalet – alltså drygt hälften eller mer av internerna. Eftersom vi har 3 200–3 500 intagna kan man räkna med att det rör sig om ett par tusen narkomaner inom kriminalvården.

Detta innebär att människor som omhändertagits av samhället för vård i själva verket blir offer för något som jag och många andra vill beteckna som en veritabel farsot. Det framgår också av polisrapporter att det på vissa anstalter förekommer en välorganiserad narkotikahandel som närmast påminner om maffiasyndikat.

Från Malmöfängelset rapporteras att en av knarkvärldens gangsterkungar tillsammans med "bisittare" i en egen "domstol" uppenbarligen terroriserar andra interner. Uppgifterna har visserligen inte prövats inför domstol ännu, men de har lämnats av flera tidningar och från polisen. Man tvingar på internerna narkotika i någon form och gör dem beroende av giftet.

*Om åtgärder mot
narkotikaproble-
men på kriminal-
vårdsanstalterna*

Det har också kommit en skrämmande rapport från Kumla, som berättar om att knarklangarna där håller på att introducera heroin, den farligaste formen av narkotika. Man kan, som Svenska Dagbladet här-omdagen uttryckte det, tala om "fångvård i knarknästen". Det kan näp- peligen utgöra en god vård.

Tyvärr kom jag in på den här delen av problemet så mycket, herr talman, att jag inte har någon tid för att närmare beröra frågan om nar- kotikahundarna; jag skulle ha ganska mycket att säga om dem. Från kriminalvårdspersonalens sida skulle man välkomna att det i mycket stort antal sattes in narkotikahundar tillsammans med förare på anstal- terna.

Tack för svaret ännu en gång, herr justitieminister!

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Narkotikahundar förekommer faktiskt redan i viss ut- sträckning på anstalterna. Det finns ett antal s. k. visitationspatruller eller knarkpatruller, som visiterar anstalter och även de intagna. Därvid används i viss utsträckning hundar, som personalen får till låns från polisen eller från tullen. De har visat sig medföra gott resultat.

Emellertid är det vissa olägenheter förbundna med användning av hun- dar, och värdet är begränsat. Jag skall bara därvidlag nämna att på grund av de förslagna metoder för insmuggling som nu förekommer är det inte möjligt att med hjälp av hundar upptäcka all insmugglad narkotika.

Men jag är ense med herr Knutson om att här verkligen behövs åtgärder, och jag räknar med att den tillsatta ledningsgruppen tämligen snart skall lägga fram konkreta förslag på detta område.

Herr KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för detta kompletterande och positiva svar.

Jag har försökt skaffa mig en bild av detta med de specialutbildade hundarna. Orsaken till att jag kom att väcka den här frågan nu är närmast att försvarets hundskola i Sollefteå hotas av betydande inskränkningar därför att försvaret inte har råd att hålla de hundar som där utbildas normalt. Här skulle det, säger chefen för hundskolan, kunna utbildas hundar för kriminalvården. Eftersom man i dagens läge endast har me- talldetektorer när man skall spåra narkotika hos interner och alla besökare som går in och ut, och dessa detektorer icke ger utslag för narkotika, helt naturligt, så finns det bara hundarna kvar att använda. Sådana nar- kotikahundar, som polisen har och som – enligt vad justitieministern berättade – sätts in ibland, släpper ingen narkotikabärande person förbi sig utan att ge tecken till sin förare.

I det läget frågar jag mig om man inte skulle kunna ta vara på resurserna vid hundskolan i Sollefteå, där man alltså är beredd att utöka verksam- heten på detta område. Samtidigt får man det effektivaste medlet mot narkotikasmugglingen – eller bärandet av narkotika, som det de facto

Tisdagen den
29 mars 1977

rör sig om, eftersom det har en sådan stor omfattning, som rapporterna anger. Är det så att man reagerar bland personalen mot dessa hundar, så har i varje fall jag under mina efterforskningar de senaste dagarna inte träffat på någon som reagerat negativt.

Jag tackar justitieministern ännu en gång för den komplettering han gav i sitt svar.

Överläggningen var härmed slutad.

*Om vissa åtgärder
för att befrämja
anställning av
kvinnliga vårdare
vid kriminalvårds-
anstalt*

§ 7 Om vissa åtgärder för att befrämja anställning av kvinnliga vårdare vid kriminalvårdsanstalt

Herr justitieministern ROMANUS erhöll ordet för att besvara fru *Anderssons* i Kumla (s) den 17 mars anmälda fråga, 1976/77:332, och anförde:

Herr talman! Fru *Andersson* i Kumla har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att förhindra att det av kriminalvårdsstyrelsen utfärdade vårdcirkuläret på vissa anstalter uppfattas som ett direkt hinder för att anställa kvinnor.

Enligt förordningen (1976:686) om jämställdhet mellan kvinnor och män i statlig tjänst och det till förordningen fogade cirkuläret om jämställdhetsarbetet åligger det statlig myndighet att bl. a. verka för en jämnare fördelning mellan kvinnor och män inom olika tjänstekategorier. I första hand faller det alltså på kriminalvårdsstyrelsen att tillse att jämställdhet kommer till stånd inom det egna verksamhetsområdet. Jag vill emellertid understryka att jag anser det synnerligen värdefullt om ett ökat antal kvinnor anställs bland vård- och tillsynspersonalen även på kriminalvårdsanstalter med manliga intagna.

Vad därefter beträffar den av fru *Andersson* åberopade bestämmelsen i kriminalvårdsstyrelsens vårdcirkulär är det riktigt att där föreskrivs att kroppsvisitation och kroppsbesiktning inte får verkställas eller bevitnas av annan än läkare, sjuksköterska eller tjänsteman av samma kön. Motsvarande bestämmelse finns i 4 § förordningen (1976:376) om behandlingen av häktade och anhållna m. fl., den s. k. häktesförordningen. Dessa bestämmelser är snävare än motsvarande föreskrift i 28 kap. 13 § rättegångsbalken, där det föreskrivs att kroppsvisitation och kroppsbesiktning å kvinna inte får verkställas av annan än kvinna eller läkare. Enligt min uppfattning är det motiverat att överväga om inte visitationsbestämmelserna i häktesförordningen och vårdcirkuläret bör anpassas till de allmänna bestämmelserna i rättegångsbalken om kroppsvisitation och kroppsbesiktning. I avvaktan härpå bör man inom ramen för befintliga personalresurser kunna lösa visitationsfrågan enligt vårdcirkulärets bestämmelser utan att därför utestänga kvinnor från tjänster som vård- och tillsynspersonal.

Tisdagen den
29 mars 1977

*Om vissa åtgärder
för att befrämja
anställning av
kvinnliga vårdare
vid kriminalvårds-
anstalt*

Fru ANDERSSON i Kumla (s):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret på min fråga.

I regeringsdeklarationen står det: "Jämställdhet mellan kvinnor och män är en självklar utgångspunkt för regeringens politik."

Arbetsmarknadsministern sade den 16 december 1976 här i kammaren: "Vi kan aldrig lyckas med uppgiften att skapa arbete åt alla om den nuvarande uppdelningen på manliga och kvinnliga arbetsuppgifter bibehålls." I det fallet har jag samma mening som arbetsmarknadsministern, men det gäller också att sätta kraft bakom orden. Man kan peka på en rad åtgärder och reformer som verksamt har bidragit till att öka jämställdheten mellan kvinnor och män, men fortfarande kvarstår stora skillnader som inte kommer att utjämnas av några automatiskt verkande krafter – det krävs ett planmässigt arbete inom skilda samhällssektorer. Bristande jämställdhet leder till könsegregerade samhällen och arbetsplatser som i sin tur alstrar fördomar mot det motsatta könet. Så vill vi inte ha det; det är vi också överens om.

På kriminalvårdens område finns det i dag mycket få kvinnliga vårdare, ca 120 stycken av omkring 2 700 sammanlagt. Det ger mig anledning att tro att så gott som samtliga dessa kvinnliga vårdare finns på Hinseberg och Båtshagen. Jag är dock helt övertygad om att kvinnliga vårdare borde finnas på alla kriminalvårdsanstalter. En enkel förklaring till att så inte är fallet är troligen att tradition och konservatism hittills fått råda och att man dessutom ansett att klienterna på de manliga kriminalvårdsanstalterna i stor utsträckning är så pass svårhanterliga att det bara är män som kan klara vårduppgiften.

Representanter för personalorganisationerna på några av våra anstalter som jag haft kontakt med har klart deklarerat att de anser att det ligger mycket stora värden i att män och kvinnor arbetar tillsammans även på kriminalvårdsanstalterna. Jag delar den uppfattningen.

Har man någorlunda god kännedom om människors beteende och psykik står det klart, tycker jag, att de intagna behöver relationer till både män och kvinnor såväl för anpassning och rehabilitering inne på anstalten som för att – och det är inte det minst viktiga – klara livet ute i samhället. Vi måste komma ihåg att klienterna mycket ofta är sådana som har och alltid har haft problem i umgänget med andra människor och som dessutom i många fall under lång tid är avstängda från yttervärlden.

På Hinseberg har man mycket goda erfarenheter av att ha både manliga och kvinnliga vårdare och ser inga problem med bestämmelsen som handlar om kroppsvisitation. Kan det verkligen gå åt så mycket tid till kroppsvisitation på anstalterna att det kan vara ett hinder för att anställa kvinnor? Om så inte är fallet talar, som jag ser det, starka skäl för att man verkligen lägger sig vinn om att – i den mån det behövs ny personal – anställa kvinnor som vårdare på våra kriminalvårdsanstalter.

Så långt är alltså justitieministern och jag överens, men justitieministern säger i sitt svar "utan att därför utestänga kvinnor" – jag tycker att man i stället skall lägga sig vinn om att anställa kvinnor.

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Jag vill bara erinra om att jag redan i mitt svar har understrukt att jag anser det synnerligen värdefullt om ett ökat antal kvinnor anställs bland vård- och tillsynspersonal även på kriminalvårdsanstalter med manliga intagna. I den delen är vi alltså eniga.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om fördelningen av polistjänster

Herr justitieministern ROMANUS erhöll ordet för att besvara fru *Anderssons* i Hjärtum (c) den 10 mars anmälda interpellation, 1976/77:115, och anförde:

Herr talman! Fru Andersson i Hjärtum har frågat mig om jag är beredd att medverka till att personal inte tas från polisdistrikt, där övertidsuttaget per man är högre än i Stockholm, samt att man vid fördelning av polismannatjänster tar hänsyn till hårt ansatta polisdistrikt.

Enligt vad rikspolisstyrelsen upplyst är siffran rörande det samlade övertidsuttaget per övertidsberättigad tjänsteman i Stockholm 80 och i Trollhättan 108 timmar om året.

Som framgår av interpellationen har polisstyrelsen i Stockholms polisdistrikt nyligen hos rikspolisstyrelsen begärt att 225 polismän kommanderas in från övriga landet för att tjänstgöra vid ordningsavdelningen i Stockholms polisdistrikt från den 1 april och i första hand fram till årsskiftet.

Enligt 5 § instruktionen för rikspolisstyrelsen (1965:674) faller det på styrelsen att, efter samråd med berörda länsstyrelser, besluta att polisstyrkan i visst län skall förstärkas med personal från annat län i de fall då beslutanderätten inte tillkommer länsstyrelsen.

Enligt vad jag har inhämtat, har rikspolisstyrelsen skickat polisstyrelsens i Stockholm framställning på remiss till bl. a. alla länsstyrelser. Saken handläggs alltså f. n. inom rikspolisstyrelsen. Jag är därför inte beredd att nu uttala mig i det ärendet.

Vad härefter angår fördelningen av polismannatjänster vill jag till en början erinra om att jag i budgetpropositionen föreslagit att polisväsendet tillförs 375 nya sådana tjänster. Jag har härvid angett närmare hur tjänsterna bör fördelas mellan ordningsavdelningar och kriminalavdelningar. Jag har vidare uttalat bl. a. att vissa tjänster skall avdelas för trafikövervakning, kvarterspolisverksamhet samt spanings- och utredningsverksamhet som har samband med narkotikabrottsligheten. Under förutsättning av riksdagens godkännande kommer fördelningen att ske med utgångspunkt i det förslag som sålunda har framlagts i budgetpropositionen.

Sedan riksdagen fattat beslut i frågan kommer rikspolisstyrelsen att

Tisdagen den
29 mars 1977

*Om fördelningen av
polistjänster*

utarbete ett förslag till hur tjänsterna närmare skall fördelas mellan polisdistrikten.

Till grund för förslaget från rikspolisstyrelsen kommer att ligga länsstyrelsernas och polisstyrelsernas anslagsframställningar. En given utgångspunkt för rikspolisstyrelsen är att noggrant väga de regionala och lokala polisorganisationernas anspråk mot varandra. Enligt vad rikspolisstyrelsen har upplyst kommer härvid en mängd olika faktorer i fråga om de skilda poliskategorierna och arbetsuppgifterna att beaktas. Styrelsen har sålunda angett ett 60-tal faktorer som vägs in.

Rikspolisstyrelsens förslag övervägs i sin tur ingående inom justitiedepartementet innan fördelningen av polistjänsterna sker i regleringsbrev för nästkommande budgetår.

Som har framgått av redogörelsen grundas alltså den årliga fördelningen av polistjänsterna på en mycket noggrann analys av situationen i landets polisdistrikt i syfte att nya tjänster skall inrättas där de bäst behövs.

Fru ANDERSSON i Hjärtum (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min interpellation – även om det utmynnade i att justitieministern inte vill uttala sig i ärendet därför att det bereds i rikspolisstyrelsen.

Anledningen till interpellationen var att det ute i de olika polisdistrikten uppstått stor oro med anledning av Stockholms polisstyrelses begäran att få in 225 polismän från olika delar av landet. Jag förstår denna oro. I de flesta distrikt har man redan nu brist på personal och fasar för vad som kommer att hända om bristen genom kommendering till Stockholm skulle bli större. Denna brist bevisas av att övertidsuttaget per övertidsberättigad tjänsteman är så högt som 109 timmar/år i Trollhättan, dvs. 29 timmars överskott utöver den kvotering som Trollhättans distrikt blivit tilldelad. Siffran för Stockholm var 80 timmar, varför övertidsuttaget där bara blev 10 timmar över de kvoterade 70.

Enligt en tidningsartikel i förra veckan har rikspolisstyrelsen ställt samman en promemoria med anledning av de remissvar som kommit in. Alla remissinstanser, främst länsstyrelserna, som svarat – vilket alla utom en gjort – har varit negativa till denna begäran.

Gävleborgs länsstyrelse säger att länets egna personalresurser är så små att man inte kan leva upp ens till minimiambitionerna.

Detta stämmer överens med den noggranna utredning som Trollhättans polisförening gjort. Man pekar där på att ordningsavdelningen på grund av vakanser – f. n. 17 av 91 tjänster –, kommenderingar o. d. sänkt ambitionsnivån till endast det personliga skyddet. Ändå gjordes där 186 ingripanden per tjänsteman och år mot 84 i Stockholm.

Från alla remissinstanser framhålls att man har stor förståelse för den svåra personalsituationen i Stockholm men att läget i de egna distrikten inte är ett dugg bättre. Situationen är klart besvärlig, och remissvaren ger inga konkreta lösningar på problemet. Men jag anser det vara helt felaktigt att genom att ta bort personal från redan hårt belastade distrikt

föra över problemen till dessa. Man märker redan nu att vissa brott – narkotikalangning m. m. – som förut varit rena storstadsproblem numera spritt sig även till andra delar av landet. Om resurserna där minskar skulle det få katastrofala följder för främst ungdomen. Distrikt som ligger i närheten av storstäder har ofta det stora polisdistriktets problem men det lilla polisdistriktets resurser.

Det gäller också hur de 375 nya tjänster som föreslås i budgetpropositionen skall fördelas. Visserligen tror jag att det viktigaste just nu är att få de vakanser som finns fyllda genom att öka utbildningen. I budgetpropositionen sägs att man skall ta in 760 aspiranter under det kommande budgetåret. Om man fortsätter med det under minst några år framåt skall vi, hoppas jag, slippa vakanser i framtiden.

Justitieministern svarar att man vid fördelningen skall väga de regionala och de lokala polisorganisationernas anspråk mot varandra. Rikspolisstyrelsen har angett ett sextiotal faktorer som man skall ta hänsyn till. Skulle justitieministern vilja ange några av de mest betydelsefulla av dessa faktorer?

Jag tror också att man ute i landet skulle vara mycket glad om man kunde få veta efter vilka principer fördelningen sker. Jag undrar därför om det går att lämna uppgifter om de grunder efter vilka fördelningen sker till polisdistrikten, så att mer decentraliserade beslutsunderlag kan tas fram. Då tror jag att man ute i distrikten bättre skulle förstå hur fördelningen sker och skälen till besluten.

Jag ber ännu en gång att få tacka för svaret.

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Beträffande de olika faktorer som enligt rikspolisstyrelsen skall vägas in finns det en särskild förteckning för ordningsavdelningarna och en särskild förteckning för kriminalavdelningarna. Jag skall bara ta några exempel.

Jag börjar med kriminalavdelningarna. Där heter det till att börja med:

”Med hänsyn till den begränsade tilldelningen av personal är det alldeles nödvändigt att behovet av förstärkning så långt möjligt analyseras för varje polisdistrikt. Fördelning av tillgängliga resurser måste således ske efter noggrann prövning och bedömning från fall till fall och med beaktande av flera faktorer. Såsom exempel på sådana faktorer kan nämnas ---.”

Jag återger nu översiktligt några punkter:

- arbetsbelastning,
- brottslighetens omfattning,
- jämförelse dels mellan organisatoriskt jämförbara avdelningar och rotlar, dels totalt för riket, i fråga om arbetsbelastning m. m.,
- distriktets struktur, ytvidd,
- befolkningstäthet.

I fråga om ordningsavdelningarna anges ungefär samma principer. Som exempel på faktorer som skall invägas kan jag nämna folkmängd och

Tisdagen den
29 mars 1977

*Om fördelningen av
polistjänster*

befolkningsstruktur, areal, vägnätets längd och struktur, antalet brott som har kommit till polisens kännedom, antalet gripna, anhållna och omhändertagna, antalet serviceärenden som polismyndigheten handhar.

Det är givet att när man väger in dessa faktorer får man också en bild av hur det förhåller sig med övertidsarbete.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Föredrogs och hänvisades

Proposition

1976/77:119 till jordbruksutskottet

§ 10 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1976/77:1504 till försvarsutskottet

1976/77:1505 till utbildningsutskottet

1976/77:1506–1509 till konstitutionsutskottet

1976/77:1510–1512 till civilutskottet

1976/77:1513–1515 till skatteutskottet

1976/77:1516 till utbildningsutskottet

1976/77:1517 och 1518 till skatteutskottet

1976/77:1519 punkterna 1–4 och 7–14 till skatteutskottet samt punkterna 5 och 6 till utbildningsutskottet

§ 11 Anmäldes och bordlades

Propositioner

1976/77:98 om stöd till Åreprojektet

1976/77:118 om utvidgning av den svenska fiskezonen

§ 12 Anmäldes och bordlades

Finansutskottets betänkanden

1976/77:15 angående verkställd granskning av riksbankens förvaltning år 1976, jämte motion, samt förslag om disposition av riksbankens vinst

1976/77:16 angående verkställd granskning av riksgäldskontorets förvaltning

1976/77:17 med anledning av riksdagens revisorers verksamhetsberättelse år 1976

1976/77:18 med anledning av propositionen 1976/77:86 om ändringar i Internationella valutafondens stadga, m. m., jämte motion

Civilutskottets betänkanden

1976/77:18 med anledning av propositionen 1976/77:86 om ändringar i Internationella valutafondens stadga, m. m., jämte motion

1976/77:19 med anledning av motioner om hyreslagstiftningen och priskontroll vid överlåtelse av bostadsrätt, m. m.

1976/77:20 med anledning av motioner om ändring i lagen (1975:1132)
om förvärv av hyresfastighet m. m.

§ 13 Anmäldes och bordlades

Motivner

1976/77:1520 av herr *Lindblad*

1976/77:1521 av fru *Theorin* och fröken *Öhrsvik*

1976/77:1522 av fru *Theorin* och fröken *Öhrsvik*

1976/77:1523 av herr *Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1976/77:74 om inriktningen av säker-
hetspolitiken och totalförsvarets fortsatta utveckling

1976/77:1524 av herr *Palme m. fl.*

1976/77:1525 av herr *Palme m. fl.*

1976/77:1526 av herr *Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1976/77:95 om vissa industri- och sys-
selsättningsstimulerande åtgärder

1976/77:1527 av herrar förste vice talmannen *Bengtson* och *Lindblad*

1976/77:1528 av herr förste vice talmannen *Bengtson m. fl.*

1976/77:1529 av fru *Bernström*

1976/77:1530 av herr *Carlshamre*

1976/77:1531 av herrar *Fridolfsson* och *Åkerlind*

1976/77:1532 av herr *Jonsson* i *Alingsås m. fl.*

1976/77:1533 av fru *Kristensson*

1976/77:1534 av herr *Leuchovius*

1976/77:1535 av herr *Magnusson* i *Nennesholm*

1976/77:1536 av herr *Ollén*

1976/77:1537 av herr *Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1976/77:108 om alkoholpolitiken.

§ 14 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 29 mars

1976/77:351 av herr *Karl Bengtsson* i *Varberg* (fp) till herr kommuni-
kationsministern om öppethållandet av vänthallarna på järnvägsstationer:

Det förekommer att vänthallar på järnvägsstationer stängs för allmän-
heten trots att trafik pågår. Detta har föranlett protester, eftersom de
resande då får stå ute i regn och kyla.

Vill kommunikationsministern medverka till att åter öppna vänthallar
på järnvägsstationer som – trots att trafik pågår – har stängts exempelvis
på grund av personalbrist?

Nr 98

Tisdagen den
29 mars 1977

*Meddelande om
frågor*

Nr 98

Tisdagen den
29 mars 1977

*Meddelande om
frågor*

1976/77:352 av herr *Nygren* (s) till herr arbetsmarknadsministern om åtgärder för att trygga sysselsättningen i Holmsund:

Industrisamhället Holmsund utanför Umeå har sedan mitten på 1950-talet förlorat ca 700 arbetstillfällen. När SCA drev såggrörelse i stor skala och golvtillverkning i Holmsund hade man ca 1 000 anställda. Nu arbetar ca 160 personer i golvtillverkningen som drivs av Statsföretag AB.

För en tid sedan gav man besked om nedläggning av SCA:s dörrtillverkning i Holmsund som berör 20 anställda, och i dagarna har 96 anställda vid golvfabriken varslats om uppsägning.

Med hänvisning till detta vill jag ställa följande fråga till herr arbetsmarknadsministern:

Överväger regeringen några åtgärder för att trygga jobben för de drygt 100 anställda vid Statsföretags och SCA:s fabriker i Holmsund som varslats om uppsägning?

1976/77:353 av fru *Gradin* (s) till fru statsrådet Mogård om medgivande till högstadieundervisning vid privat skola:

Enligt skollagen får skolplikt fullgöras i enskild skola bl. a. om skolans undervisning till art, omfattning och allmän inriktning väsentligen motsvarar grundskolans. I propositionen 1962:136, som låg till grund för riksdagens beslut, framhålles bl. a. att hänsyn måste tas till den inverkan som enskild skola kan ha på organisationen av närliggande allmänna skolor.

Regeringen har nyligen medgivit att årskurs 7 får inrättas i Carlssons privata högstadieskola i Stockholm.

Vill statsrådet redovisa på vilket sätt hänsyn har tagits till inverkan på organisationen av de närliggande allmänna skolorna i det aktuella fallet?

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 15.46.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert